

רב ששת ואיתימא רבי יוחנן אמר: נטילתה של התורה, כנתינתה, מה נתינתה בששים רבוא אף נטילתה בששים רבוא.

והני מילי למאן דקרי ותני, אבל למאן ^{ב-י} דמתני לאחרים, לית ליה שיעורא! [וממילא שמעינן דמאן דלא קרי ולא תני, אין מבטלין אם יש לו מתעסקים כדי קבורה. רש"י. וכתבו התוספות, שלענין ביטול מלאכה, מבטלין אף למאן דלא קרי ותני.]

שנינו במשנה: "ואם יש עדים שיצתה כהינומא" וכו':

ומבאר הגמרא: מאי הינומא? סורחב בר פפא משמיה דזעירי אמר, תנורא דאסא [חופת הדס].

רבי יוחנן אמר: קריתא [צעף] דמנמנה בה כלתא:

ועוד שנינו — "רבי יוחנן בן ברוקא אומר אף חילוק קליות ראייה" וכו':.

והוינן בה: תנא דמתניתין, איירי ביהודה, ושם הוי חילוק קליות ראייה, אך בכבל מאי, איזה סימן היו נותנים לבתולות? (21)

אמר רב: דרדוגי דמשחא ארישא דרבנן.

עליך מלך, כפל הכתוב לשון "שימה" לומר — שתיא אימתו עליך, ואפילו אם ימחול על כבודו, עליך לשוב ולהמליכו עליך, ואם כן היאך מחל אגריפס המלך על כבודו?

ומשנינן: התם פרשת דרכים הואי, ולא היה ניכר הדבר שעבר מלפני הכלה, ולכך לא הקפידו על שמחל על כבודו.

תנו רבנן: אם רצו לבטל, הרי שמבטלין תלמוד תורה להוצאת המת, ולהכנסת כלה.

וכן אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אלעאי שחיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה⁽²⁰⁾.

במה דברים אמורים, כשאין עמו כל צרכו אבל יש עמו כל צרכו אין מבטלין.

ובמה כל צרכו? אמר רב שמואל בר איני משמיה דרב תריסר אלפי [שנים עשר אלף] גברי, ושיתא אלפי שיפורי [כרוזים המכריזים שיבאו לכבודו].

ואמרי לה, תריסר אלפי [שלשה עשר אלף] גברי, ומינייהו — ומתוכם — שיתא אלפי שיפורי.

עולא אמר: כגון דחייצי גברי מאכולא [משער העיר] ועד סיכרא [הקבר].

ללוית המת והראיה מרבי יהודה בר אלעאי, שאפילו הוא שהיתה תורתו אומנותו, בכל אופן ביטל תורה ללוית המת. וכן ההלכה.

21. בשיטה מקובצת מבואר, שדוקא ביהודה היה חילוק קליות ראייה, משום ששם לא היו נוהגים בכל הסימנים האחרים, אבל בשאר מקומות לא היה חילוק קליות ראייה.

20. כך פירש בשיטה ישנה, ולפירושו, אין חיוב לבטל תורה, אלא רק אם רוצים, מותר לבטל תורה.

וראיה לדבר ממה שהביאה המשנה מרבי יהודה בר אלעאי שביטל תורה, ואם היה חיוב לבטל תורה, מדוע רק רבי יהודה בר אלעאי ביטל?!
אך הריטב"א פירש — שחובה לבטל תורה

היו הנשים נותנות שמן של בשמים המיוחד לחופה בראש התלמידים ושפות אותם].

אמר ליה רב פפא לאביי, משחא דחפיפותא קאמר מר? וכי היו נותנות להם את השמן המיוחד לחופה, והלא אינם בעלי השמחה, שחופפים את ראשם משמן זה?]

אמר ליה אביי לרב פפא: יתמא! — יתום אתה מן המנהג! וכי לא עבדא לך אמך דרדוגי משחא ארישא דרבנן, בשעת מעשה [היינו בשעת החופה]!?

כי הא דההוא מרבנן, דאיספק ליה לבריה [שידך את בנו] בי רבה בר עולא, ואמרי לה, רבה בר עולא איספק ליה לבריה בי ההוא מרבנן, ודרדיג משחא ארישא דרבנן בשעת מעשה.

ומקשה הגמרא: ביהודה שהיה רק חלוקת קליות, ארמלתא מאי? איזה סימן היו נותנים לאלמנה שאלמנה היא, והלא פעמים הרבה מחלקים קליות, ויכול להיות שיחלקו בטעות גם בנישואי האלמנה?

תאני רב יוסף, ארמלתא לית לה כיסני? כלומר, היו נזהרים מאד שלא לחלק קליות בנישואי אלמנה.:

שנינו במשנתנו: "ומודה רבי יהושע באומר לחבירו שדה זו של אביך הייתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן..". כ"ר:

ומקשינן: וליתנן, "מודה ר' יהושע באומר

לחבירו שדה זו שלך היתה ולקחתיה ממך", ומדוע דיבר רבי יהושע רק בגוונא שטוענו "שדה זו של אביך הייתה" (22)?

ומתריצין: שנקט "שדה זו של אביך", משום דקא בעי למיתני בסופא — "אם יש עדים שהיא שלו והוא אומר לקחתיה ממנו אינו נאמן".

ומבאר הגמרא: היכי דמי שאינו נאמן לומר לקחתיה ממנו? אי דאכלה המוחזק בשלשת שני חזקה, אמאי לא מהימן לטעון שלקחה היא בידו, והלא אחר שלש שנים שאכל פירות בקרקע בלא ערעור שוב אינו צריך לשמור את שטרו, דכולי האי לא מזדהר איניש בשטריה?

ואי דלא אכלה המוחזק שני חזקה, פשיטא דלא מהימן! ולכן נקט רבי יהושע שטוענו — "שדה זו של אביך הייתה".

ומקשינן: אי הכי גבי אביו נמו, אי דאכלה שני חזקה אמאי לא מהימן? ואי דלא אכלה שני חזקה, פשיטא דלא מהימן?

ומשנינן: בשלמא גבי אביו משכחת לה חידוש במשנה, כגון שאכל את פירות השדה שנתים בחיי האב ואחת בחיי בנו כשהיה קטן.

וכדרב הונא, דאמר רב הונא, אין מחזיקין [היינו, אין דין חזקה] בנכסי קטן, אפילו הגדיל, כיון שאינו יודע למחות, ואף אם ישב בשדה זו עוד שנים רבות אינה חזקה, כיון

22. ובתוספות הוסיפו לחדד את הקושיא, שיש יותר רבותא אם נעמיד בגוונא שטוענו "שדה זו של אביך הייתה", שאז הוי ברי וברי, ובכל אופן

22. ובתוספות הוסיפו לחדד את הקושיא, שיש יותר רבותא אם נעמיד בגוונא שטוענו "שדה זו של אביך הייתה", כיון שהוי ברי וברי, ובכל אופן

ממקום שבתו, כיון שירא שמא יגלו היכן מסתתר ויהרגוהו! ואם כן אכתי ליכא חידושא בסיפא דמתניתין.

ואי איירי סיפא דמתניתין בגוונא דברח מחמת חובות ממון, הרי לא מועילה בריחתו לבטל את החזקה, משום שעדיין איבעי ליה למחויי ממקום שבתו, דהרי קיימא לן, שמחאה שלא בפניו היא מחאה, והרי בורח מחמת ממון אינו ירא שידעו היכן גר כיום.

ולכן אין להעמיד את סיפא דמשנתנו במקרה שאכלה שלש שנים בפניו, אלא מוכרחים להעמיד שאכלה לפני אביו, וכמו שנתבאר לעיל, ואגב סיפא נקט ג"כ רבי יהושע ברישא לשון "שדה זו של אביך הייתה".

ומביאה הגמרא ראייה לכך שמועילה מחאה שלא בפניו:

דתנן: שלש ארצות נחשבות חלוקות זו מזו לענין חזקה, יהודה ועבר הירדן והגליל, ולכן אם היה בעל השדה הראשון ביהודה, והחזיק הקונה בשדה בגליל, או שהיה בעל השדה בגליל, והחזיק הקונה ביהודה, אינה חזקה, עד שיחא עמו במדינה.

והוינן בה, מאי קסבר האי תנא שאמר שלא מועילה חזקתו של הקונה בארץ אחרת?

שתחילתן בשעה שהיה קטן. ולכן הכא אינו נאמן⁽²³⁾.

ומקשינן: וכי רב הונא מתניתין אתא לאשמעינן? והלא ודאי שמשנתנו אינה עוסקת בדינו של רב הונא, שאם לא כן, מה השמיענו רב הונא?

ומשנינן: לעולם איירי מתניתין בדינו של רב הונא, ומה שהקשית, מה השמיענו רב הונא, איבעית אימא — רב הונא דיוקא דמתניתין קאמר, ואכן לא בא לחדש יותר על המשנה.

ואיבעית אימא — רב הונא את הדין ש"אפילו הגדיל אין לו חזקה" קא משמע לן.

ומקשינן: אכתי ליתנייה לסיפא דמתניתין בדידה, ומה שהקשית, אם כן באיזה אופן אינו נאמן? — לוקמה, כגון שאכלה המוחזק שנתים בפניו, ושנה אחת שלא בפניו, וכגון שבאותה שנה ברח המוכר למקום אחר, ולכן אין חזקתו חזקה, כיון שלא היה המוכר יכול למחות בפניו באותה שנה.

ומשנינן: אי אפשר להעמיד ב"ברח" כיהאי "ברח" שהעמדת בו את סיפא דמשנתנו, מחמת מאי ברח?

אי איירי דברח מחמת רדיפת נפשות, פשיטא דלא מהימן! דהרי לא מצי מחי אפילו

יותר שנאמן.

ואזלו התוספות לשיטתייהו בריש פרקין, שאף אם התובע ברי לו ששדה זו של אביו הייתה נאמן הנתבע במיגו דלהד"ם.

אך לדעת רש"י לעיל ש"הפה שאסר", לא מהני רק היכא שאין הלה תובעו, אף הכא צריך להעמיד בברי ושמא.

23. בדיון זה נחלקו הראשונים במסכת בבא בתרא: דעת התוספות שאם אכלה שנתיים בחיי האב, ושנה אחת בפני הבן כשהיה גדול, הוי חזקה.

אך דעת הרשב"ם שאפילו אם כשאכלה בחיי הבן כבר היה הבן גדול, אינה חזקה, כיון שבשנתיים שאכלה בחיי האב עדיין היה הבן קטן ולא בר מחאה.

ומשנינן: נקט הכי, משום דסתם יהודה וגליל י"א-א
 בשעת חירום דמו.

וחזורת הגמרא לנדון שהתחלנו בו את
 סוגייתנו, מדוע נקט רבי יהושע לשון "שדה
 זו של אביך".

ומקשינן: וליתני — "מורה רבי יהושע
 באומר לחבירו מנה לויתי ממך ופרעתני לך
 שהוא נאמן מדאורייתא אפילו בלא
 שבועה⁽²⁴⁾", ומדוע נזקק להעמיד בשדה,
 ולהדחק ולומר "של אביך"⁽²⁵⁾?

ומשנינן: משום דקא בעי למיתני בסיפא,
 שאם יש עדים אינו נאמן, ואם נכתוב בסיפא
 "אם יש עדים שהוא לזה ממנו והוא אומר
 פרעתני אינו נאמן", זה לא יהיה נכון, כי הא
 קיימא לן שהמלוה את חבירו בעדים אינו
 צריך לפרעו בעדים, ונאמן הלווה לטעון
 פרוע. ולכן כתב רבי יהושע את דינו באומר
 "קרקע זו של אביך".

אי קסבר שמחאה שלא בפניו היא מחאה,
 אם כן אפילו אם היה המוכר ביהודה
 והקונה בגליל, נמי היא חזקה, משום שהיה
 על המוכר למחות ממקומו.

ואי קסבר שמחאה שלא בפניו לא היא
 מחאה, אם כן אפילו אם היה המוכר בעיר
 אחת ביהודה והקונה בעיר אחרת ביהודה,
 נמי לא הוי חזקה, עד שיבא למחות בפניו?

ומשנינן: אמר רבי אבא בר ממל, לעולם
 קסבר האי תנא שמחאה שלא בפניו היא
 מחאה, ומתניתין שאמרה שביהודה וגליל
 לא הוי מחאה, בשעת חירום שנו, שאין
 השיירות מצויות ביניהם, ויכול המחזיק
 לומר, לא שמעתי את מחאת המוכר, ולכן
 לא שמרתי את שטרי.

ומקשינן: אם כן מאי שנא יהודה וגליל
 דנקט, הרי בשעת חרום אפילו בשתי עיירות
 באותה מדינה אין חזקה?

בהודאת מלווה, משום שבמלוה נאמן לומר
 פרוע אף בלא מיגו, ורק בשדה שאינו נאמן
 לומר לקוחה היא בידי סתם, אזי צריך מיגו,
 ואם כן רבי יהושע שבא לחדש את דין הפה
 שאסר, על כרחו העמיד בטענת שדה?

וכתב ה"תומים", (סימן צ' ס"ק י"ד"ה אבל)
 שאמנם המורה בפני עדים שחייב ממון לפלוני,
 אין צריך לפרועו אחר כך בעדים, ונאמן לומר
 פרוע אף בלא עדים,

ברם — אם יאמר אח"כ — "פרעתי כבר
 קודם ההודאה", אינו נאמן אלא משום "הפה
 שאסר", משום שאם כבר פרע מדוע הודה!?
 ובמשנתנו מדובר, כשטען "מנה לויתי ממך
 ופרעתוך כבר קודם ההודאה", ולכן אינו נאמן
 אלא משום דין "הפה שאסר".

24. כך פירש רש"י, ודקדק הרש"ש, שפטור
 דווקא משבועה דאורייתא, אבל נשבע שבועת
 היסת.

והקשה, לדעת רש"י שדברי רבי יהושע
 עוסקים היכן שלא תבעו, אלא הודה לו מעצמו,
 אם כן אמאי משיבועין אותו שבועת היסת, והלא
 אין נשבעים על טענת שמה? והניח בקושיא.

ואולי יש לחלק ולומר שבשבועת היסת
 נשבעים אפילו בטענת שמה, כיון ששבועת
 היסת אין נשבעים מחמת תביעת התובע, כמו
 שאר שבועות שיש זכות לתובע לתבוע שבועה,
 אלא משיבועים אותו בכל מקרה לברר דבריו,
 ולכן נשבע אף בטענת שמה.

25 והקשה המהרש"א, הרי ודאי שנזקק רבי
 יהושע להעמיד במקרה שהודה לו בשדה, ולא